

Interview met Etienne de Callatay

We moeten de btw verhogen, ook voor de advocaten

Etienne de Callatay is een gerenommeerd econoom met een diploma van de 'Facultés de Namur' en de London School of Economics. Hij was een naaste medewerker van Jean-Luc Dehaene en werkte als macro-econoom voor de Nationale Bank van België. Zijn mening wordt door de media en de politiek op prijs gesteld, ook al is ze niet altijd politiek correct. Hierna vindt u een weergave van het interview dat de heren Bert en Vanderstichelen, voorzitter en ondervoorzitter van het IAB, hem afnamen.

IAB: Een crisis heeft soms ook zijn goede kanten: Europa neemt vorm aan, door de problemen heen. Door de crisis van de eurozone werd de goedkeuring van de beruchte "gulden regel" mogelijk gemaakt, die de regeringen verbiedt een begroting in te dienen die niet in evenwicht is. Veel economen denken dat dit een goede zaak is, een soort rem op budgettaire ontsporingen. Deelt u die mening?

Etienne de Callatay: De gulden regel houdt, in dit geval, in dat een land, via de Grondwet of een andere wettekst, het verbod wordt opgelegd om begrotingstekorten in te dienen. Duitsland wenst dit, vereist het zelfs en dus is het niet meer bespreekbaar. 25 van de 27 landen van de Europese Unie hebben trouwens het principe van de "gulden regel" aangevaard. Het is een beveiliging voor de komende generaties.

IAB: Akkoord met het principe, maar andere stemmen zeggen dat deze regel onbezonnen is en koste wat kost en eeuwigdurend een begrotingsevenwicht wil opleggen. Is dat geen beperking van de politieke macht van de regeringen?

Etienne de Callatay: Men zou dat kunnen denken, maar volgens mij is dat minder erg dan in een keurslijf te worden gedwongen. Herinner u dat België, in de goede jaren, er niet in slaagde om geld opzij te zetten voor moeilijker perioden hoewel deze er zeker zouden komen, onder meer gezien de vergrijzing van de bevolking. We hebben die middelen opgesoupeerd aan fiscale cadeautjes, en de teugels laten vieren wat de uitgaven betreft.

IAB: Eén van uw standpunten is dat de partijen die aan het bewind waren vóór de crisis van 2008, de vruchten van de groei hebben verkwanseld, toen die begin 2000 terugkeerde?

Etienne de Callatay: Ik heb het elders al gezegd. De geschiedenis zal streng zijn voor de regeringen die vóór 2008 aan het bewind waren. We moeten het blijven herhalen: de huidige moeilijkheden zijn voor een heel groot deel niet te wijten aan een slecht bewind vandaag, maar aan de prijs van het herstel van vroegere fouten.

IAB: In verschillende interviews legt u de schuld bij de verschillende regeringen-Verhofstadt. Blijft u achter dit standpunt staan?

Etienne de Callatay: Ja, hoewel die kritiek niet op enkele personen mag worden toegespitst, en men zich de vraag mag stellen wat anderen zouden hebben gedaan indien zij aan de macht waren geweest. Andere Belgische economen hebben het met cijfers aangetoond. Ik licht toe, want ik ben niet 100 % neutraal, aangezien ik twee jaar en half voor Jean-Luc Dehaene heb gewerkt. Maar mijn kritiek blijft: na de inspanningen van de jaren 1990 om lid te worden van de eurozone, hebben we een open kans laten liggen.

IAB: Hoezo?

Etienne de Callatay: De toenmalige regeringen hebben toegestaan dat een groot deel van die inspanningen en van

de uitzonderlijke opbrengst die de verminderde rentevoeten opbrachten, werd aangewend om het begrotingsbeleid te laten verslappen! Ze hadden van die conjunctuur moeten gebruikmaken om de bevolking te overtuigen van het belang van structurele hervormingen. In plaats daarvan hebben wij de personenbelasting verlaagd (ik verwijs naar de hervorming-Reynders). Dat was voor de liberalen. En om links te plezieren, hebben ze de groeicijfers van de uitgaven voor gezondheidszorg verhoogd met 4,5 % in absolute cijfers. Ze hebben dus links en rechts zijn pleziertje gegund, meer uitgaven, minder inkomsten, maar ze hebben het land verzwakt.

IAB: Dat was het verleden. Door de crisis wordt de streefdatum voor de terugkeer naar een begrotingsevenwicht voorzien in 2015. Moet dat sneller of trager gaan?

Etienne de Callatay: Het is eigen aan zowel politici, internationale instellingen als de media om te veel aandacht te besteden aan de datum waarop de begroting weer in evenwicht moet zijn. In die zaken mogen we niet in fetisjisme vervallen, denk ik. Wat we nodig hebben, zijn duurzame overheidsfinanciën op lange termijn. Daarvoor zijn diepgaande structurele hervormingen nodig: zowel wat de pensioenen, de gezondheidszorg, de werkloosheidsuitkeringen, de efficiëntie van de staat als wat de “groene fiscaliteit” betreft. Dat zijn de echte prioriteiten. Ik zie in 2015 liever een tekort met hervormingen dan een evenwicht zonder hervormingen!

IAB: Guy Vanhengel beweerde dat België “virtueel failliet” is. Overdrijft hij?

Etienne de Callatay: Hij heeft geen ongelijk, vooral voor de komende generaties. Het risico dat onze kinderen het minder goed zullen hebben dan wij is groot. Niemand kan dat van harte aanvaarden. De huidige aanpak van de begroting is schandalig egoïstisch ten aanzien van onze kinderen en kleinkinderen. Daarom moeten we optreden.

IAB: U zegt: “de huidige aanpak” is schandalig, maar er werden toch al maatregelen genomen en de rentevoeten zijn laag, voor sommige kredieten lenen we zelfs met een negatieve rente, wat bewijst dat ons land als een solide staat doorgaat, toch in de ogen van de financiële markten?

Etienne de Callatay: Uiteraard wens ik dat dit blijft duren, maar ik denk toch dat ons land nog niet de nodige maatregelen heeft genomen en dat de belangrijkste hervorming nog vóór ons staat en niet achter ons ligt.

IAB: Waarop zinspeelt u? Op een verhoging van de belastingen?

Etienne de Callatay: De breedste schouders moeten de zwaarste lasten tillen. Maar we mogen elkaar niet bedriegen en ons illusies maken. Beweren dat ze de superrijken zwaar gaan belasten is pure demagogie. Om de simpele reden dat er niet genoeg superrijken zijn. Dat zal dus niet zoveel inkomsten opleveren. “Superrijken” zijn zeldzaam en bovendien mobiel. De oplossing is de uitbreiding van de belastbare grondslag. Een verlaging van de belastingen, die sommigen voorstellen, kunnen we ons niet veroorloven. Wat wel kan, is de structuur van de bestaande belastingen wijzigen door de inkomsten uit arbeid minder te belasten en andere bestanddelen, zoals bijvoorbeeld de vervuilende consumptie, zwaarder te belasten.

IAB: Ik vermoed dat u aan een koolstoftaks denkt?

Etienne de Callatay: Waarom niet? Die zou de vorm kunnen aannemen van een verhoging van de accijnzen, vooral op de stookolie voor verwarming.

IAB: Kan er worden gedacht aan een verhoging van de btw?

Etienne de Callatay: Veel mensen zijn tegen, maar ik ben voorstander. We zouden de btw kunnen optrekken tot 22 %. Dat zou geen nieuwigheid zijn; zelfs Duitsland heeft in 2007 de btw met 3 punten opgetrokken, weliswaar vertrekkend vanuit een lager niveau. Waarom bepaalde verlaagde btw-tarieven niet afschaffen en de btw toepassen op sommige diensten die nu niet onderworpen zijn? De economen zijn van mening dat een btw-stelsel beter werkt met een eenheidstarief en weinig uitzonderingen. Wat de uitzonderingen betreft, denk ik in België aan de advocaten. Er is geen enkele reden om de advocaten hun ereloon te laten factureren zonder btw. Andere landen doen het en de rechtstoegang is er even goed als in België. Waarom dan nog aarzelen om het te doen? Te meer daar het concurrentievervalsing uitmaakt met andere vrije beroepen. Uiteraard mag de btw-verhoging geen gevolg hebben voor de loonkost d.m.v. de index.

IAB: Maar het gaat niet alleen om de inkomsten, ook om de uitgaven: waar moet er volgens u worden gesnoeid?

Etienne de Callatay: Het is geen geheim: de overheid moet efficiënter werken. Met andere woorden, we hebben te veel ambtenaren. En ook de gewesten en de gemeenschappen moeten verantwoordelijkheid opnemen voor hun dagelijks bestuur, te beginnen met het zelf betalen van de pensioenen. De andere grote werf is de hervorming van

de sociale zekerheid. Het pensioenstelsel moet worden hervormd om tot actuariële neutraliteit te komen. Iemand die de arbeidsmarkt zeer vroeg verlaat, moet financieel zwaarder worden bestraft. Waarom? Het is één van de middelen om het aantal actieve tewerkgestelden die bijdragen tot de potentiële economische groei, te verhogen. Met andere woorden, de toepassing van het brugpensioen moet absoluut worden vermeden. De tegenwerping dat een verhoging van de pensioenleeftijd de kans op tewerkstelling voor werklozen verkleint, houdt geen stand: degenen die werkloos zijn, kunnen de oudere werknemers niet vervangen, want ze hebben niet dezelfde bekwaamheden.

IAB: Maar wat met de werkloosheidsuitkering?

Etienne de Callataÿ: De werkloosheidsuitkering moet worden gekoppeld aan de inspanningen die worden geleverd om werk te zoeken. Ik vind zelfs dat men voor werkzoekenden onder de 25 jaar de uitkering moet afschaffen.

IAB: Daarmee gaat u zich niet geliefd maken bij de jongeren.

Etienne de Callataÿ: Het is nochtans voor hun eigen bestwil op lange termijn dat ik dat zeg. Voor veel jongeren met problemen op school, vooral de jongeren van buitenlandse afkomst, zijn de perspectieven niet zeer rooskleurig. In het beste geval kunnen ze hopen 500 euro meer te verdienen door te werken dan met hun werkloosheidsuitkering. Kortom, de stimulans om een opleiding te volgen en te gaan werken is niet groot genoeg.

IAB: Zegt u nu dat de werkloosheidsuitkeringen in tijd moeten worden beperkt?

Etienne de Callataÿ: Dat spreekt voor zich; ons land is een uitzondering. En ik heb niet de indruk dat de andere Europese landen een sociaal kerkhof zijn. Maar de maatregelen van de laatste maanden gaan de goede richting uit.

IAB: Een ander heikel onderwerp is de gezondheidszorg, waarvan de kosten blijven oplopen.

Etienne de Callataÿ: Ook hier moeten keuzes worden gemaakt. Een groeinorm van 4,5 % en zelfs van 3 % is op lange termijn onhoudbaar. We moeten de uitgaven beter beheersen, zelfs als er pijnlijke keuzes moeten worden gemaakt, en zelfs zo ver gaan om sommige behandelingen niet meer terug te betalen. De idee komt niet van mij, maar van een professor van de KUL: is het nodig om een heupprothese terug te betalen voor iemand van 85 jaar of ouder? Is dat redelijk? De vraag durven stellen is ze beantwoorden.

IAB: En wat denkt u van onze loonindexering?

Etienne de Callataÿ: Ik ben tegen de loonindexering in de huidige vorm. Natuurlijk weet ik ook dat als België die indexering afschaft, het daarom nog niet de draak of de tijger van Europa gaat worden. Ik heb het al gezegd, ik denk zelfs dat door weerstand te blijven bieden op het symbool van de loonindexering, de vakbonden verplicht zijn om zich op een ander gebied defensief op te stellen, waardoor ze verplicht zullen zijn om toegevingen te doen op andere thema's. Ik denk dat ze voor de verkeerde zaak strijden. Maar er zijn gevechten die ze niet aangaan: de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen, tussen statutaire en contractuele werknemers bij het openbaar ambt, tussen degenen die bij een kmo en bij een grote onderneming werken en ik vergeet er nog.

IAB: Welke oplossing stelt u voor?

Etienne de Callataÿ: In plaats van iedereen een indexverhoging van 2 % te geven, stel ik een forfaitaire indexering voor, in euro, die de lagere lonen overcompenseert maar de gemiddelde en hogere lonen ondercompenseert. Velen denken dat dit een revolutie is die politiek niet haalbaar is, maar in 1982 hebben ze voor sommige inkomenscategorien al eens een indexesprong overgeslagen. Waarom zouden we dat niet nog eens doen? Dat zou onze competitiviteit kunnen vrijwaren zonder de koopkracht aan te tasten van de lage lonen, die het ergst te lijden hebben van de crisis.

IAB: Is de beste oplossing voor deze crisis, die nu al 5 jaar aansleept, niet de terugkeer naar de inflatie?

Etienne de Callataÿ: Er zijn voorstanders van dit idee. Afgezien van het feit dat het gevaar op deflatie momenteel groter is dan de dreiging van inflatie: vergeet niet dat de huidige context gemakkelijk te beschrijven is: gebrek aan economische groei, geringe loondruk en terughoudendheid van de Duitsers om de inflatie de kop te laten opsteken. De politiek van de goedkope rentevoeten is een interessantere weg voor de overheden. Om uit de begrotingsproblemen te raken, moet voorrang worden gegeven aan de bevordering van een duurzame groei, de beheersing van de uitgaven en de verhoging van sommige belastingen. Daarom koester ik het idee van een "sociale btw", omdat die in de plaats komt van de sociale bijdragen om de sociale zekerheid te financieren. Een dergelijke verschuiving zou het mogelijk maken onze tewerkstelling te bevorderen. Ik ben geen protectionist, maar als we ons sociaal model willen bewaren, moeten we ermee ophouden onze eigen ruiten in te gooien. Als u vandaag een Belgische fiets koopt, bevat de prijs een gedeelte sociale bijdragen, niet ter financiering van een sociale zekerheid, maar van algemene prestaties. Dat geldt niet voor een Chinese fiets.

Door zo te handelen, subsidiëren we in feite de invoer en, in het bijzonder, de invoer uit landen met geringe sociale bijdragen en een ontoereikend sociaalzekerheidsstelsel. Met onze bijdragen doen wij de in België verrichte arbeid onrecht aan. En om te besluiten: ik geef er de voorkeur aan het verbruik te belasten in de plaats van de in België gepresteerde arbeid.

IAB: Moeten we rekening houden met een Grexit, de uittrede van Griekenland uit de eurozone, zoals de specialisten beweren?

Etienne de Callatay: Dat is een moeilijke pronostiek in een crisis waarvan niemand de afloop kent. Volgens mij is de uittreding van Griekenland uit de eurozone geen antwoord op de fundamentele problemen van Griekenland, maar toch lijkt het mij onvermijdelijk. Maar dat moet zo lang mogelijk worden uitgesteld om de Grieken de kans te geven zich erop voor te bereiden en de nodige begrotingsmaatregelen te nemen en economische hervormingen door te voeren. Uiteraard zou het ideaal zijn dat Griekenland in de eurozone blijft en naar de andere landen toe groeit, met geduldige partners die Griekenland de nodige tijd gunnen om zich aan te passen. Maar jammer genoeg zal dat niet mogelijk zijn en ik denk dat we rekening zullen moeten houden met de uittreding van Griekenland, liefst zo laat mogelijk. Ik denk dat de financiële markten er al van overtuigd zijn.

IAB: In afwachting verliest de euro aan waarde, onder meer ten opzichte van de dollar. Is dat meegenomen?

Etienne de Callatay: Ja, zeker. Met een zwakke euro wordt de Belgische uitvoer competitiever. De invoer, daarentegen, wordt minder interessant. Bijgevolg zullen de producten die in dollar worden verhandeld, duurder worden voor de Belgische consumenten.

In de huidige context moeten we ons eerder verheugen over de zwakke euro. Een sterke euro zou de activiteit van onze ondernemingen belemmeren en bijgevolg de economische activiteit van het land afremmen en dus de tewerkstelling. De invoer, en dan vooral energieproducten, zijn duurder, maar is het niet beter onze benzine duurder te betalen, maar blij te kunnen zijn dat de buurman zijn werk kan behouden?

IAB: Het is niet meer Griekenland dat de krantenkoppen haalt, maar ondertussen jammer genoeg Spanje. Moeten we ons daarover ongerust maken?

Etienne de Callatay: Jammer genoeg wel, want Spanje is goed voor 11 % van het Europese bbp, en Griekenland maar voor 2 %. Spanje wordt geconfronteerd met drie grote problemen. Ten eerste, de zwakke controle op de regionale autoriteiten. Ten tweede, de toestand van de banksector. En ten derde, de vastgoedprijzen, die deels nog overgewaardeerd blijven. Spanje zal dus steun moeten vragen aan Europa. Ik zie geen andere oplossing, zelfs als de regering dit moment uitstelt.

IAB: Terwijl we het over andere landen hebben, spreken de financiële markten niet over België: komt dat goed uit?

Etienne de Callatay: Zolang het blijft duren, maar er kan altijd een onaangename verrassing opdoemen, via het Dexia-dossier bijvoorbeeld. Er kan zich ook een zwaar politiek probleem voordoen, zoals een partij die na de gemeenteraadsverkiezingen van oktober de coalitie verlaat. Ook daar zijn we niet tegen gevrijwaard. Helaas denk ik dat we alert moeten blijven en de waakzaamheid niet mogen laten zakken. De tijden die eraan komen, zijn moeilijke tijden. ●

De heren André Bert, voorzitter; Etienne de Callatay, econoom; en Benoît Vanderstichelen, ondervoorzitter